

Advies nr. 2021/1 van 28 juni 2021

Advies op eigen initiatief aangaande de parlementaire medewerkers

De Federale Deontologische Commissie neemt op grond van artikel 4, § 2, van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, het initiatief om een algemeen advies te formuleren aangaande de parlementaire medewerkers.

Het advies is gegrond op artikel 1, tweede lid, van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers dat luidt als volgt: *“Voor de toepassing van deze code worden met de handelingen die door de Kamerleden worden verricht, gelijkgesteld de handelingen die in hun naam worden gesteld door hun persoonlijke medewerkers, door medewerkers van hun fractie of door derden die voor hun rekening handelen.”*

Gelet op deze gelijkstelling is het in het belang van de Kamerleden dat hun medewerkers in hun optreden de deontologische normen respecteren die in de Code worden opgesomd en die naar hun aard niet slechts toepasselijk zijn op de parlamentsleden zelf, maar ook op hun medewerkers. Teneinde deze normen te identificeren en ook goed kenbaar te maken aan de betrokken medewerkers, stelt de Federale Deontologische Commissie dit advies vast.

Tevens weze eraan herinnerd dat volgens de statuten van de persoonlijke medewerkers van de parlementairen en van de fracties, de functie van de medewerkers in essentie neerkomt op het bijstaan van de parlementair en de fractie, in het kader van de parlementaire werkzaamheden.

Zo vermeldt artikel 1, § 2, tweede streepje, van het statuut van de medewerkers van de erkende fracties: *“de medewerkers, die de leden bijstaan in de uitoefening van hun parlementaire werkzaamheden (aantal bepaald door het aantal leden van de fractie, a rato van 1,15 per lid);”* en in artikel 1, eerste lid, van het statuut van de administratieve medewerkers van de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers: *“De leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers beschikken over een administratief medewerker die hen bijstaat in de uitoefening van hun ambt.”*

Het kader voor het expliciteren van de deontologische regels waaraan de medewerkers zich te houden hebben, is dan ook klaar: enerzijds dezelfde standaarden inzake deontologie respecteren als hen die ze bijstaan, uiteraard voor zover deze standaarden inhoudelijk op hen toepasselijk zijn, anderzijds, het ondersteunen van de parlementaire werkzaamheden.

Onderzoeken we beide componenten van het kader.

Het komt de Federale Deontologische Commissie voor dat net als de parlementsleden die ze bijstaan, persoonlijke medewerkers en fractiemedewerkers:

- in alle omstandigheden een houding dienen aan te nemen die het vertrouwen van de burger in het Parlement bevestigt en versterkt. Daartoe nemen zij bij de uitoefening van hun ambt de volgende beginselen in acht: belangenloosheid, integriteit, transparantie, zorgvuldigheid, eerlijkheid, waardigheid, verantwoordelijkheid en respect voor de reputatie van het Parlement.
- hun positie niet gebruiken voor andere doeleinden dan die welke verband houden met de uitoefening van hun taak. Zij mogen zich, noch in de uitoefening van hun taak, noch daarbuiten, voordoen als een ombuds- of klachtendienst.
- in hun contacten met individuen, groepen en instellingen voorrang geven aan het algemeen belang boven de particularistische belangen.
- elke vorm van belangenconflict voorkomen en er melding van maken aan het parlements lid of de fractieleider die ze ondersteunen als ze vaststellen dat ze in een belangenconflict kunnen komen. Van een belangenconflict is sprake wanneer betrokkene een persoonlijk belang heeft dat een ongewenste invloed kan hebben op de wijze waarop hij zijn/haar taken uitoefent.
- afgezien van hun wedde als medewerker geen enkel financieel of materieel voordeel, van welke aard ook, aanvaarden, elk geschenk met een niet symbolische vermogenswaarde inbegrepen, in ruil voor handelingen die ze tijdens de uitoefening van hun taken stellen.
- zich onthouden van elke vorm van discriminatie, op grond van bijvoorbeeld geslacht, sociale achtergrond, geboorte, taal, nationale of etnische afkomst, levensbeschouwelijke, politieke of vakbondsovertuiging, of op grond van de persoonlijke gevoelens die ze ten aanzien van die burgers koesteren.
- geen informatie opvragen of verstrekken waar de burger geen toegang toe heeft, in het bijzonder wanneer het verstrekken van die informatie de goede werking van de bestuurlijke overheid in het gedrang kan brengen, de privacy van een derde kan schenden of nog raakt aan de scheiding der machten.
- zich onthouden van acties en tussenkomsten waarbij gepoogd wordt het beslissingsproces van de bestuurlijke of gerechtelijke instanties te beïnvloeden of te versnellen, of waarbij gepoogd wordt een burger een onrechtmatig of onwettelijk voordeel te doen verkrijgen;
- zich tevens onthouden van elke vorm van schijndienstbetoon, waarbij zij bewust maar onterecht de indruk wekken dat zij bij de goede afloop van een dossier betrokken zijn geweest, ongeacht of de betrokken burger daar al dan niet om heeft gevraagd. De medewerkers verrichten ook geen enkele vorm van ongevraagd dienstbetoon.

Deze deontologische normen kunnen niet opgeheven worden door een expliciet of impliciet bevel van het Kamerlid of de fractie. Persoonlijke medewerkers en fractiemedewerkers die weigeren handelingen te stellen die hierboven als ondeontologisch gekwalificeerd worden, kunnen hiervoor op generlei wijze gesanctioneerd worden.

De deontologische normen die inherent zijn aan de definitie van wat een parlementaire medewerker of fractiemedewerker is, grenzen het takenpakket van deze medewerkers af, of, bepalen met andere woorden welke taken manifest buiten de sfeer van de activiteiten van de leden van de Kamer en van de fracties vallen en dus ook niet met de algemene middelen gefinancierd mogen worden. Daarbij is de Commissie zich ervan bewust dat de taken van parlementsleden vele facetten vertonen, die zich niet makkelijk in een limitatieve opsomming laten vatten. Het is daarom, en niet omdat in concreto problemen vastgesteld werden, - dat is overigens niet de functie van de Federale Deontologische Commissie-, dat de Commissie er de voorkeur aan geeft een aantal activiteiten op te sommen die manifest buiten het takenpakket van de parlementaire medewerkers vallen, te weten:

- het ondersteunen van commerciële of andere economische activiteiten van het parlements lid;
- het ondersteunen van het huishouden van de parlementair;
- het ondersteunen van activiteiten die exclusief verband houden met de werking van particuliere verenigingen.

Tevens moet opgemerkt worden dat het bijstaan van de parlementair, nooit het vervangen van deze kan inhouden, wat de parlementaire werkzaamheden van de parlementair betreft. Het is en blijft de parlementair die in de commissievergaderingen en in plenaire vergadering het woord voert, die wetsvoorstellen en amendementen ondertekent waarvan hij zelf de draagwijdte verstaat, die stemt, die het woord voert enz. Al deze taken inherent aan de parlementaire werkzaamheid kunnen niet gedelegeerd worden. De verantwoordelijkheid daarvoor is en blijft bij het parlements lid, ook al heeft de medewerker geholpen bij de ontwikkeling van de desbetreffende interventies en teksten. Uiteraard kunnen medewerkers wel helpen bij het overbrengen van boodschappen of het feitelijk insturen van teksten enz.

Het komt de Federale Deontologische Commissie niet toe zich uit te spreken over het personeelsstatuut van de persoonlijke en fractiemedewerkers. Evenwel, in zoverre in overeenstemming met artikel 1, tweede lid van de Deontologische Code voor de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Kamerleden voor handelingen gesteld in hun naam door persoonlijke of fractiemedewerkers deontologisch aangesproken kunnen worden, is het belangrijk dat de parlementsleden en de fracties effectief leiding, gezag en toezicht kunnen uitoefenen op hun medewerkers. Dit impliceert dat ze weten wie hun medewerkers zijn, wat ze doen en waar ze hun werkzaamheden verrichten. Dit impliceert dus een zekere effectieve band tussen de parlementair of fractie en hun medewerkers. Hoe die band geëffectueerd wordt kan ook weer zeer verschillende vormen aannemen, mede in functie van de omvang van de fractie, maar is niet bestaanbaar met een feitelijke volledige verwijdering tussen de medewerker, enerzijds, en de parlementair of de fractie, anderzijds. Concreet houdt zulks onder meer in dat wie door gemeenschapsgeld als medewerker ter ondersteuning van de parlementaire werkzaamheden betaald wordt, nooit in hoofdzaak kan ingezet worden voor taken die losstaan van het parlementair werk en die b.v. alleen de organisatie van de partij ten goede komen. Dit houdt ook in dat een medewerker nooit louter kan aangeworven worden om in tijden van verkiezing, de verkiezingscampagne van de partij of zelfs van het parlements lid te ondersteunen. Wie echter in hoofdzaak gewerkt heeft ter ondersteuning van de parlementaire werkzaamheden van het parlements lid of de fractie, kan in tijden dat geen parlementaire werkzaamheid plaatsvindt, wel in bijkomende orde, ondersteuning bieden aan de politieke werving van de partij of van het parlements lid, waarvan hij of zij in hoofdorde de parlementaire werkzaamheid heeft ondersteund.

Om de professionele band tussen de parlementair of de fractie, enerzijds, en de medewerker, anderzijds, te vrijwaren van interferenties die de goede werking van de medewerker ten dienste van de parlementaire werkzaamheden zouden doorkruisen, mag geen familieband of samenlevingsrelatie te bestaan tussen de persoonlijke medewerker en de parlementair ten dienste van wie hij/zij staat. In dit verband kan verwezen worden naar de regel dat voor de administratieve medewerkers van de parlementsleden nu reeds bepaald werd dat de functie onverenigbaar is met verwantschap of huwelijk met het parlements lid (*“niet de echtgeno(o)t(e), de officieel samenwonende partner of een bloed- of aanverwant in de eerste graad zijn van het Kamerlid van wie hij medewerker wordt. Indien evenwel deze verwantschap ontstaat na de aanstelling, blijft deze geldig voor de duur van de lopende legislatuur”*). Wat de fractiemedewerkers aangaat, geldt deze regel niet, omdat daar de band bestaat tussen de medewerker en gehele fractie. Maar ook dan moet uitgesloten worden dat wie voor de fractie leiding, gezag en toezicht uitoefent op de medewerker, niet met deze een familie-of samenlevingsband vertoont.

Tot slot wil de Federale Deontologische Commissie de parlementsleden en de fracties oproepen deze deontologische regels aan hun medewerkers kenbaar te maken en deze ten aanzien van hen te handhaven.